

אבל כאשר בא לשם הגאון רבי אליהו קלאצקין זצ"ל, לכהן בתור
רב, היו ביניהם סכסוכים ולא איתדר לי' שם, ולכן כאשר באו פרנסי
העיר קאלושין עם כתב רבנות למנותו לרב אבד"ק קאלושין, מקום שהי'
שם דודו האב"ד — וגם הוא בעצמו שימש שם בתור דומ"ץ כ"ג שנה
כנ"ל — חשב את זה לזכות ולכבוד, ונתן להם הסכמתו המלאה.

מאותה שנה, חותם רבינו: אור ה' בהר כ"ה למב"י חרותג"ו (עת"ר) לפ"ק, פה לובלין. הק' שמואל
יעקב קאפיל הכהן ראב"ד דפה ק"ק הנ"ל.

הדפסה בראולוציט מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

בית אבות בית אבות עמוד מס': 161 הודפס ע"י אוצר החכמה

פרק ו' ארוך בדורו

אבד"ק קאלושין / גדולה וגבורה / נאסף אל עמיו / זרעו לברכה

אבד"ק קאלושין

רבינו חזר לקאלושין לא מאוחר משנת תרע"א קמא. בעת הכתרתו התאספו כל גדולי הרבנים והאדמו"רים, מסלתה ומשמנה, וביניהם גם הגה"ק רבי יחיאל מאיר זצ"ל מאוסטראווצא, לכבודו של רבינו זצ"ל קמב.

בבואו, האירה העיר מכבודו, גליא לדריעה ונפל נהורא. חוץ מגדולתו בתורה ובחסידות הי' רבינו גם דרשן מפואר ופה מפיק מרגליות. לדרשותיו באו קהל רב ונהנו מאמרותיו המתוקים מדבש. הי' מפורסם לחכם, ובכל דבר באו פרנסי העיר להוועץ עמו, וככל היוצא מפיו עשו. אפילו האנשים הכי פשוטים הטו און קשבת לשמוע ממנו דבר חכמה, עצה ותושיה, מפני שכל דבריו נאמרו בחכמה ובתבונה ובדעת. גם הנכרים כיבדוהו, ועל פיו ישק כל מוסדות העיר.

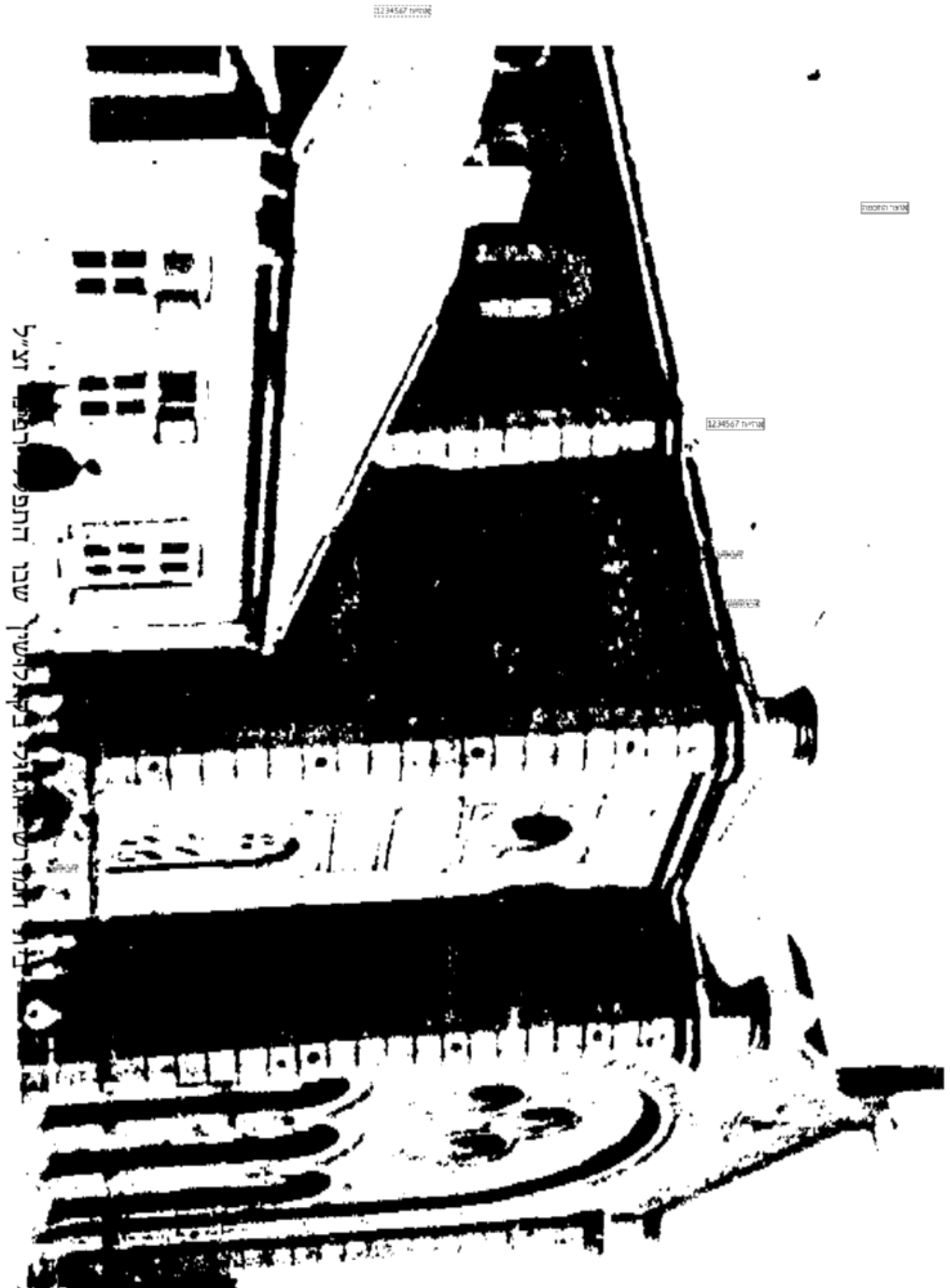
כרב ומנהיג משכמו ולמעלה עמד על המשמר נגד כל פרצה. פעם אחת החליטו חבורה של אנשים חפשים ("בונדיסטען") לאפות מצות לחג הפסח ולמכרם, ועל ידי זה להרוויח סכום רב. וכשנתוודע לו הדבר היטב חרה לו, ובחכמתו הפר עצתם קמב.

התלמוד תורה שנתייסד בשנת ת"ר ע"י הרה"ק רבי יצחק מווארקא זצ"ל בשם "תלמוד תורה", ונסגר בימי מלחמת עולם הראשונה, נתחדש שוב בשנת תרפ"ב בשם "חדר הכללי יסודי התורה והישיבה", ע"י רבינו

קמא. כי בהסכמתו על הספר נר מצוה חותם: כ"ו סיון ה' לסדר "וימלא כבוד ה'" (שלח) בשפ"ע ר"ב טו"ב (תרע"א) לפ"ק קאלושין.

קמב. כ"כ בספר קאלושין, דף 41 ודף 99. — גם עוד כמה פרטים מרבינו בנוגע הנהגת העיר, המובאים כאן, העתקנו מהספר הנ"ל.

קמב. קאלושינער יובל אויסגאבע (שנת תר"פ).

בנין המקוה בקאלושין

הולדנא

רחוב בקאלושין

אשר הי' נשיא הכבוד, והתנהל בהשגחתו בעינא פקחא שלו. בשנת תרפ"ד כבר החזיק התלמוד תורה רכ"ד תלמידים.

¹²³⁴⁵⁶⁷אחיו

גם התמסר ללמוד בעצמו עם תלמידים, אפילו קטנים. ומעשה ביתו אחד שלא הי' מי שיטפל בו, ולקחו רבינו תחת כנפי השגחתו, למד אתו יום יום, והתמסר אליו בכל לבו כאלו היה עצמו ובשרו.

¹²³⁴⁵⁶⁷אחיו

באותה שנה ביום ג' אחו"ק, נתייסדה ישיבה לבחורים בשם "קבוץ לומדי תורה", ע"י רבינו, והתנהלה תחת השגחתו, והמגי"ש הראשון הי' מו"ה עזריאל איבשיץ ע"ה. בזמן הראשון היו שם ט"ו תלמידים, ובשנה שאחריה – אייר תרפ"ג – היו שם ל"ד תלמידים, ומספרם הלך וגדל. ובחודש כסלו שנת תרפ"ז לפ"ק כבר עלו מספרם לשבעים בחורים ויותר.

¹²³⁴⁵⁶⁷אחיו

ככל העיירות שתקנו שיצטרכו תלמידי הת"ת להיבחן בכל שבת קודש אחרי הצהרים אצל הלמדנים וגדולי התורה שבעיר, כן בעיר קאלושין הלכו התלמידים בכל שב"ק אחה"צ אצל הלמדנים, ובראשם אצל רבינו המרא דאתרא זצ"ל, ואצל עוד כמה מחשובי העיר, לתהות על קנקנם, וביניהם גם אל דודי הרה"ג רבי נחום אונגער שו"ב זצ"ל (חתנו של רבינו זצ"ל).

רבינו מסר שיעורו בכל ערב אצל ה"חברה משניות", שנתייסד ע"י האב"ד שלפניו, הגאון רבי יחזקאל שטולמאן זצ"ל (שנתקבל שם בשנת תרס"ב אחר פטירת הרה"ק בעל נהר ¹²³⁴⁵⁶⁷שלום זצ"ל). גם הי' רבינו עוסק הרבה בעניני הכלל ובצרכי הציבור, ומצינו שהשתתף ג"כ באסיפות עם רבנים לתקן ענינים העומדים על הפרק קמד.

אחרי מלחמת העולם הראשונה, כשהיתה שעת חירום באירופא, והיו אחב"י נתונים למכה ולחרפה, ועשו בהם העמים כרצונם, יצאו אז כמעט כל גדולי הדור – ובתוכם גם רבינו – בכרוז לקבוע את יום כ' סיון של שנת תרע"ט ליום צום, ולהרבות בו בתשובה תפלה וצדקה (ונדפס במכ"ע 'דער יוד') קמד.

קמד. בשו"ת תירוש ויצהר להג"ר צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל בתפארת בנים סימן ס' מצאנו שהשתתף באסיפה למען שמירת שבת.

קמה. היות ואין הכרוז מצוי, ומפני חשיבותו נעתיקו כאן בשלימותו, וז"ל:

שמואל יעקב קאָפּיל ה'כהן

ק ל י ג ס ב ע ר ג

אבד"ק קארושין והגליל.

~~~~~

Handwritten signature: *Handwritten signature*

אשר בפרט זה בנאמרו

[illegible]

[Handwritten signature]

מכתב בקשה מרבינו זצ"ל לוועד העזרה אשר בווארשא עבור הישיבה
בשנת תרפ"ז

תענית הכללי כ' סיון תרע"ט

יום צום כ' סיון

כוס אלקים נתכה על עם ד' בפולין, ליטא ורייסען, בגאליציא, הונגאריא ורומניא, ובהרבה ארצות אחרות, כמעט בכל ארצות פזורנו באירופא; צרה גדולה ונוראה באה עלינו מאין כמוה זה מאות בשנים, הננו כצאן לטבח – אשר לחרב, ואשר להרג, ואשר לאבדון, ואשר לרעב ולשבי; רכושנו הנהו הפקר לכל, וכל עמלנו עולה באש או בביזה. בנותינו ונשותינו מרמס לחמורים, ילדינו וטפינו כדומן על פני חוצות יושלכו, ואין דורש לכלנו ואין מבקש בעדינו. אדירי הארץ, שעליהם השלכנו בטחוננו, אטומה אונם משמוע קול צעקתנו, כי גברה, ואיתני תבל, שבצלם אמרנו לחיות, רק שפתי חלקות ינחילוננו, ואין איש מהם נוקף אצבעו בשבילנו.

על מי יש לנו להשען, אחים בצרה, אם לא על אבינו שבשמים. ואל מי נפנה לבקש עזר, אם לא לפני כסא כבודו נתחנן? אל רחום וחנן הלא הוא אבינו, היושבי במרומים, והוא לא יעזוב את עם קדשו, הבן יקר לו ישראל, אם רק אליו יפנה בצר לו, אם רק יפשפש במעשיו ולבו ישבר בקרבו על רוב עונותיו, כי גברו מאד, ובתפלה ותחנונים שיחו לפניו ישפך, ובצדקה ומעשים טובים למען אחיו ובניו בצרה את פניו יקדם.

את כל זאת ראו גאוני ישראל, מוריו ומדריכיו להשכיל ויקראו יום צום לתשובה, תפלה וצדקה ביום כ' סיון זה היום, שנועד מאז להתחטא לפני אבינו שבשמים על רוב התלאה, שמצאתנו בשכבר הימים בימי צרה ויגון.

ומה יש לנו להגיד לכם, אחים יקרים, ובמה נעזר ונעורר אתכם – הלא כמונו כמוכם גלוי וידוע לפניכם, מה הצום הזה דורש מכם:

תשובה – הלא היא חרטה בלב על מעשים מכוערים ופשפוש במעשים שבנו, בבנינו ובנותנו, בנשותנו וטפנו, כולנו כצאן תעונו, כשה אובד בהרים נכשלנו; ממעין התורה נתרחקנו, עזבנו מקור מעין חיים שבה, ונלך לבקש לנו מי רפש ומדמנה. שבאו בקרב לב בנינו ובנותינו כרעל וכארס להדאיב רוחם והכרית כחם, זה כח ישראל לאלקיו. חללנו את המתנה הגדולה והכבודה מאת אלקינו, את יום השבת וימי החג הקדושים, ועוד יש לנו עזות-מצח להתפאר ולהתהדר בגאון ובגאווה, כי קדשי ישראל נשמור ויקרים הם לנו נגדה נא לכל באי תבל. שכחנו ועזבנו גם את אחינו בצרה, והקשתנו לבותינו מהם על אף אלקנו שצונו: "כי ימוך אחיך ומטה ידו והחזקת בו", כזאת וכזאת עשינו, לא ידענו רחם לא על נפשותנו ונפשות ביתנו ולא על אחינו בצרה, ועלינו להתחרט לפני אבינו שבשמים על כל מעשינו אלה ביום הצום ולקבל על נפשנו לבלי לשוב עוד לכסלה.

תפלה – נשפכה נא לבבנו לפני היושבי במרומים בבכי ובתחנונים ונספר לפניו את גודל ענינו ולחצנו, כי הלא רחום הוא וחנן, אולי ישמע לקולנו ויפנה אל תפלותינו; אל נא נשכח ג"כ להתחרט על כל תפלותנו, שהבאנו לפני אבינו שבשמים בלא לב ורק כמצות אנשים מלומדה, ונקבל עלינו בלב טהור להיות תפלותינו לפניו מהיום והלאה – עולה תמימה בלי כל שמץ דופי, חלילה.

וצדקה – נפתח נא ביד רחבה את כיסנו ונחיש עזר וסעד לאחינו ביום צרה. יתומים ואלמנות עטופים ברעב ומתמוגגים בצרה ויגון, אין כסות לברשם ואין מזון

בשנה שאח"ז, שנת תר"פ, נהרגו בעיר קאלושין ג' יהודים ע"י הפולאקים ימ"ש וקברו אותם סמוך לבית הקברות של העכו"ם, ואחרי כמה חדשים שהשתדל רבינו יחד עם פרנסי העיר אצל הממשלה, עלה בידם לפנות את ההרוגים משם ולהביאם אל קבר ישראל. וקודם סתימת

לנפשם; אבות ואמהות משוטטים בחוצות ומבקשים עזר ואין דורש להם ואין פונה אליהם. וכי נראה ענים בעינינו ונשא עין אל אחינו באמיריקא, כי יביאו אלימו עזר, ובעצמנו לא נעשה מאומה, ויש לאל ידינו... נפשפש נא, אחים יקרים, במעשינו אלה, כי רעים וחטאים הם מאד; ניטיבה נא דרכינו, נקים כאיש אחד חברים ונכריז על הצדקה בכסף ובמלבושים, במזון ומשתה, ונתן בעין יפה לקרוב ולרחוק, ונציל בזה את נפשותינו בצרה ויגון, חלילה.

יהי לנו צום כ' סיון הבא עלינו, ליום קדוש וטהור, לבכי ולמספד, אבל גם לתשובה ולתפלה ולצדקה. אולי ירחם אלקים את עמו, וישים קץ לכל עניינו ולא נהיה עוד מרמס לכל, כדומן על פני חוצות, אולי יתעשת אלקים לנו ויאמר לצרותנו: די!

קומו והתחזקו, אחים, ועשו כמצווה עליכם מאת מוריכם ומדריכם בדרך אמת ואמונה; העירו ועוררו גם כל מיודעכם ומכריכם, ולא יהי בנו כל כושל באמונתנו, חלילה, ביום שידובר בנו לפני אדון כל.

יהי נא לנו יום צום כ' סיון ליום לאומי ברוח ישראל סבא, ברוח בנים נאמנים, המתחטאים לפני אביהם שבשמים, מבקשים על נפשם ובוטחים בחסדיו ורחמיו המרובים לאין קץ.

יהי נא לנו הצום הזה גם למחאה עזה נגד אלה, ששופכים דמינו כמים ולא ידעו רחם. ידעו נא ויכירו כולמו, כי לא לב אבן בנו, וכי עמוק, עמוק בלבנו הם חופרים תהום נורא בין אזרחים, שטובת הארץ דורשת, שישבו שבת אחים יחדיו, ולא להגדיל סערות השנאה ורגשי הנקם חלילה; יראו נא וידעו ג"כ, כי יש אלקים שופטים בארץ, שלפניו משפטנו נביא והוא לא יעזבנו כליל, כמו שלא עזב גם את אבותינו.

קומו והתחזקו כאיש אחד חברים, ויהי לכם צום כ' סיון גם ליום כנוס, ליום שבו תהיו חבורה ואגודה אחת, לעם שלם ומאורגן, החש ומרגיש בצרותיו ומחיש ישועה לנפשו במעשיו.

לעבודת ד' ברבים. אחים נאמנים, כי גדול יהי לנו, יום צום כ' סיון, גדול בהוה באמונתנו לאלקינו ובטחוננו בחסדיו המרובים ונעלה בעתיד, בחיים החדשים ובכחות החדשים שנשאף כי בשבילנו, ובשביל עם ישראל, הטובע ביום צרה ויגון, ר"ל.

התחזקו, אחים! אל יחסר איש מכם בעבודת הקודש של יום הצום הבא עלינו, יום כ' סיון!

קומו אחים, התחזקו ביום צרה והשליכו על ד' מבטחכם, כי יפנה אל תפלותיכם ואל בקשותיכם וישלח לנו עזרתו ממעון קדשו, ויביאנו אל המנוחה בארצות פזורנו ואל נחלתנו בארץ אבותינו, וקרן ישראל עוד ירומם בגוים ושם ד' נשא, לא יהי עוד לשמצה ויאמר עלינו:

"עם נושע באלקיו, ימי תשועת ישראל".

דברי חכמים

הגולל נשא רבינו עליהם הספד מר, אשר כל רואה צורתו ושומע הספדו, הזיל דמעות חמות מעיניו. קמו

באותה חורף אחר שהתחילו בארצות אירופא לבנות מחדש את בית ישראל שנחרב, נתפרסם קול קורא במדינת ארצות הברית בשפת אידיש לעוררם בדבר החזקת הישיבות והת"ת. עליו חתמו רכ"ד רבנים מרחבי אירופא, וביניהם גם רבינו, וחתנו הגה"צ רבי ישראל ניסן קופפערשטאך אבד"ק מאקאוואה זצ"ל קמו.

גם רבינו בעצמו הי' בשנים ההם שבור ורצוץ מאסון אשר קרה לו. זוגתו הרבנית הצ' שרה ע"ה נחלתה אחרי שמחת התנאים (בזיוו"ר) של בתם הרבנית מאטל ע"ה, בתחילת ימי הקיץ, בין שנות עת"ר-תרע"ה, ואחרי שבוע נפטרה ביום כ"ט סיון, ער"ח תמוז. למעלה מעשר שנים

קמו. הנני להעתיק מש"כ רבינו לארד"ק לחתנו הגה"צ אבד"ק מאקאוואה זצ"ל ותיאר את מצב הזמן שהוא במכתבו מיום ב' ויצא תרפ"א, וז"ל: ולא אוכל ליסע לווארשא מפאת השערורות, כי מכים, וחוטפים הכובע מכמה אנשים, עכ"ל לענינינו. — באותו חודש (כסלו) כתב רבינו מכתב שני בזה"ל: לא נוכל לצאת מעיר החוצה, זה מכה, זה חוטף בזקנו ומגלחין אותו, זה חוטף הכובע. וכאשר קרה לי בעצמי בנוסעי לובלינה, אשר הכו אותי, ודחפו אותי ממסילת הברזל בעת התחיל המסע לילך, והי' לי נסים גדולים. קמו. ז"ל הקול קורא:

א סנהדרין פון 224 רבנים

פון איבער 200 שטעדט

ווענדען זיך צו דער סענטראל רעליעף קאמיטע

פיר החזקת התורה ולומדיה

ווארשא, יאנוארי, 28סטען, 1920

סענטראל רעליעף קאמיטע, 51 טשעמבערס סטריט, ניו יארק

מיר אונטערצייכענטע רבנים, מעמבערס פון ארטאדאקסישע ארגאניזאציע "שלומי אמוני ישראל", וועלכער האלטען אויס אכט הונדערט חדרים, תלמוד תורה'ס, און ישיבות, בעטען אייך, טהייערע ברידער, איהר זאלט שטיצען אונזערע אלע אינסטיטושאנס, וואס געפינען זיך אין גרויס נויט, און שטעהן אין געפאהר צוגעשלאסען ווערען אויס מאנגעל אין געלד, אויב איהר וועט אונז נייט אויסשטרעקען שנעל א האנד פון הילף. דער שיקזאל פון טויזענדע און טויזענדע קינדער וועמען מיר גיבען א ריכטיגע אידישע ערציהונג אין דיא תלמוד תורה'ס און אין דיא ישיבות, און דער שיקזאל פון הונדערטע און הונדערטע הונגער ליידענדע תלמידי חכמים געפינט זיך יעצט אין אייערע הענד, שיקט באלדיגע הילף דורך די "ארגאניזאציע שלומי אמוני ישראל".

ישב רבינו בדד וגלמוד, ורק בערך בשנת תרפ"ז או תרפ"ח נשא בזו"ש את אלמנותו של הרה"ח רבי מרדכי שור ז"ל מחשובי חסידי גור קמח.

גדולה וגבורה

[234567]

רבינו הי' מהרבנים המפורסמים ומגדולי הדור בימיו, שהי' דור דעה, דור של גדולי התורה. מכל רחבי המדינה פנו אליו בשאלות, וגם רבנים מפורסמים כתבו שאלותיהם אליו לשמוע חוות דעתו בדבר, וכמה מהם מביאים את תשובתו ודעתו בתוך ספריהם קמט. תחת מפת השלחן שבחדרו היו מונחים הרבה "פאסט-מארקעס", כי כל שואל שלח לו מארקעס כדי שיוכל להחזיר להם תשובה בלי טירחא ובלי הוצאה יתירה, והיות שלא הי' אפשר לו להשיב לכאן נשארו הרבה מהם אצלו, מבלי שיגע בהם.

[234567]

קמח. ראיתי אצל רבינו-מוח"ז זצ"ל בתוך הרבה ספרים חתימה או חותם של רבי מרדכי שור, ושאלתי אותו מה זה, ואמר לי.

[234567]

קמט. בסוף ספר 'שמע שלמה' נדפס קונטרס מאת הגאון רבי יעקב משה קליינבוים אבד"ק סאבאטא זצ"ל הכולל תשובה בדיון חמאה וגבינה של ישראל מחלב של א"י. בתשובה ההיא רואים שגם הגאון רבי שמואל ווייס אבד"ק ווענגראו זצ"ל פנה אליו, כי כותב שם: "שוב כתבתי לש"ב הרב הגאון ר' שמואל יעקב קאפיל הכהן אבד"ק דקאלישין שליט"א והשיב לי לאיסור וכו', ומטייל בזה ארוכות וקצרות והביא בתשובתו שכבר בא בנידון כזה לפני הרב הגאון המפורסם ר' שמואל ז"ל אבד"ק ווענגראו מח"ס שערי ברירה וש"ת מנחת שמואל, והורה לאיסור, והי' אז אנשים תמהים על זה וכשבא הדבר לפניו הסכים עמדו וכי אין לזוז מפסק זה כלל וכלל" (נדפס בדברי מהרשי"ק ח"ג סי' י"א).

בהקדמת ספר עמק יהושע אחרון – להגאון רבי יהושע אלטר ווילדמאן זצ"ל אבד"ק קאנסקאוואליא – כותב בזה"ל (נדפס בדברי מהרשי"ק ח"ג סי' ט'): "ואגב אדפיס בכאן וכו' ותשובה אחת מה שהשיב לי ידיד נפשי הרב הגאון הגדול החריף החסיד בנש"ק מו"ה ר' שמואל יעקב קאפיל הכהן אבד"ק קאלישין שליט"א בעת שהי' עוד רב בעיר איוואנגראד, בענין חמור בעצם השבור בעוף בעצם אמצעי סמוך לצומת הגידין, שמצד האחד הי' השבירה למעלה מאצבע ומצד השני הי' יורד העצם העליון בתוך האצבע ונתקשר שעשי"י. בשאלה זו הי' מבוכה גדולה בין הפוסקים וכאשר עיינתי בזה היטב עלה בידי בעזה"י שריותא להאי שאילתא חמירתא. וכאשר ערכתי להאי פיסקא דהיתרא שלי להרב הגאון הנ"ל השיב לי באריכות אשר בעזה"י יפה הוריתי. ולזכות את הרבים הדפסתי כל התשובה שלו אלי. וכן הסכים עמי הרב הגאון הגדול החסיד המפורסם ר' פתחי דומ"ץ בווארשא שליט"א."

ובשו"ת עני בן פחמא – לחתנו הגאון רבי ישראל ניסן קופפערשטאך זצ"ל אבד"ק מאקאוואה – אה"ע סי' כ' בדיון חליצה, כותב: "וכתבתי אח"כ השאלה ההיא לשני רבנים גדולים ה"ה חותני הרב הגאון מוה"ר שמואל יעקב קאפיל הכהן נ"י אבד"ק קאלישין והרב הגאון מוה"ר יואב יהושע אבד"ק קינצק ז"ל" (נדפס בדברי מהרשי"ק ח"ג סי' י"ט). – גם מצינו שהגה"צ רבי יהונתן הלוי אייבעשיץ אבד"ק לאשיץ זצ"ל הרצה שאלה אל רבינו, והדפיסו בספרו שער יהונתן.

מבין גאוני דורו ומקומו, נכון לציין במיוחד את הגאון רבי יחיאל מיכל ראבינאוויטש אבד"ק מינסק-מאזוויצעק זצ"ל מח"ס גלי ים, אשר כל דבר הקשה שלח לרבינו זצ"ל. ואף שלא הי' נוטה לדרך החסידות עכ"ז חיבב את רבינו וכיבדו עד למאוד בשביל שהי' למדן מופלג. בכל פעם שבא רבינו לביקור בעיר מינסק ערך הרב המרא דאתרא לכבודו סעודה גדולה עם מאכלים יקרים, ושוחחו ביניהם בדברי תורה ובפלפולי דאורייתא, וגם כל הלומדים שבעיר באו לפלפל עמו, והיה מורגש אז כיום טוב בעיר קי'.

מלבד אלו שפנו אליו בשאלות בהלכה, השכימו לפתחו גם הרבה מחברים ומוציאים לאור ספרים בבקשה שיעטר את ספריהם בהסכמתו. מבין הספרים שמעוטרים בהסכמותיו הידועים לנו הם: ברכת שלום קנא, האדרת והאמונה קנב, עץ חיים קנג, תהלות חיים קנד, מנחת מרחשת קנה, משענת משה קני, קול יהודה קני, שיר חדש קנח, עזר אליעזר קנט, ארך אפים קס,

בית אבות

אוצר החכמה

קנ. כך סיפר בנו הר' חיים ראבינאוויטש ע"ה (מנוי יארק).

קנא. שו"ת וחידושים להרה"ג רבי שלום צבי מהרובשוב ז"ל. (יום א' כ"ו למב"י אתרח"ם לפ"ק פה קאלישין יע"א).

קנב. מאת רבי משה ב"ר אליעזר מעיר קראשניק. (עשרה ימים לחודש אדר תרנ"ה לפ"ק, קאלאשין יע"א).

קנג. להרה"ג רבי חיים דוב זצ"ל שו"ב בעיר אסטראלענקא. (ועש"ק לסדר חקת התורה תרנ"ט לפ"ק פה איוואנגראד יע"א).

קנד. להרה"ג רבי חיים דוב זצ"ל שו"ב בעיר אסטראלענקא הנ"ל.

קנה. להר"ר אהרן שמואל קנעלער ז"ל מליבאמלע. (איוואנגראד ב' לסדר בחקתי ל"ד למספר ב"י הראנ"ו ישע"ך לפ"ק).

קנו. להגה"צ רבי יחיאל משה אבד"ק יאדימאוו זצ"ל. (ה' לסדר "ראה אנכי נותן לפניכם [היום] ברכה" בסת"ר לפ"ק פה איוואנגראד יצ"ו).

קנז. להר"ר יהודה לייב סג"ל בערנזאהן ז"ל. (ה' לסדר ועשית הישר "בסת"ר לפ"ק פה איוואנגראד).

קנח. להרה"ג רבי חיים דוב שו"ב בעיר אסטראלענקא הנ"ל. (אור ליום שנכפל בו כי טוב לסדר אלה הדברים אשר צוה ה', ב"א ע"ת ק"ץ לפ"ק פה איוואנגראד יצ"ו).

קנט. להר"ר אליעזר צבי ציגעלמאן זצ"ל מפאסק. (א' לסדר ידבר נא תרס"ד לפ"ק, פה איוואנגראד).

קס. להרה"ח רבי אברהם יעלין זצ"ל מעיר ווענגראווע. (ועש"ק לסדר וכפר עליה הכהן טו"ב למטמונים תרס"ו לפ"ק פה איוואנגראד יצ"ו).

ספר

גללים

כולל שאלות ותשובות על ארבעה חלקי השלחן ערוך שנשאליהם הלכה למעשה וגם קצת סוגיות בענייני דת אשר שקלתי הרבה בסאוגי צדק ואבני צדק למען אהם הם נכונים, ולמקרים נחיצותי עם חכמים ונכונים ועיף זה כח - ובסוף הספר נלוו קונטרס מיוחד הנקרא קונטרס דליתות הרעשות, דא רעא דאימא סלתא דחזקבל חנוני ד' חנוני מלמעלה חן ומלמטה יתן בעיני סתן ורבנן :

טאמי העניין באלפי ישראל יהיאל סיכל ראבינאוויץ אבד"ק קאסטאנטינא טחון ביאנא וסנת האבד"ק נאחטינצק גלן ווארשא בן לא"א המוסל בתרי צריק חמים במעשיו ד' ישערי. וצ"ל מסלוצק סלך מינסק רגורז וכו' יתן עיניו ועל כל ישראל לראות נכונה עמוד הכהן לאורים ונחמות סיון וירושלים אכיר. התן הרב הגדול הד"ק האבד"ק סטריזש רפויין בעהמ"ח ספר משרת משה על היר הגדולה.

פיעטרקוב

ברפס של ר' חנוך העניך בחד ישערי וואלף פאדמאן-י'

שנת תע"ב למ"ק

СЕФЕРЪ ГАЛЕЙ ЯМЪ

Соч. X. M. Рабиновича рава. г, Ново-минскъ Варш, губ.

Тип. Бюро: Фольманъ Петрополь 1912 г.

נפלאות היהודי קסא, עמק יהושע אחרון קסב, בית צדיק קסג, ימין שמואל קסד, נר מצוה קסה, תולדות יצחק אחרון קסו, שיר אקדמות קסז, תולדות יצחק קסח, קהלת דוד קסט, תפארת צבי קע. ועוד הרבה ספרים שרק נזכר שמו בין המסכימים, כגון ספר נוטריקון קעא, שארית יצחק קעב, יסוד הדעת קעג, ועוד.

כדאי לציין, כי כשנתן רבינו הסכמה על ספר, הי' זה רק לאחר שחקר ודרש אודות טיבו ומהותו של המחבר, והתנהגותו ביראת שמים וכו'. זבאם נתוודע לו רק על התנהגות המחבר בשנים קודמות, כתב בלשון עבר. ראה לדוגמא בספר "תולדות יצחק" הנ"ל, אף שמחברו הי' ^{היהודי}

^{היהודי}

קסא. לאא"ז הגה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זצ"ל. (ג' קדושים י"ב למב"י תרס"ח לפ"ק פה איוואנגראד יצ"ו).

קסב. להרה"ג רבי יהושע אלטר ווילדמאן זצ"ל אבד"ק קאנסקוואליא, בעמח"ס בנין יהושע. (אור ה' בהר כ"ה למב"י חרותנו לפ"ק פה לובלין).

קסג. י"ל ע"י הר"ר אליעזר צבי ציגעלמאן זצ"ל בעמח"ס עזר אליעזר. (ג' לסדר ואתם תהיו לי לעם, שלשים למב"י, חרותנו לפ"ק, פה לובלין יצ"ו).

קסד. להר"ר שמואל צבי זוגעלוואקס ז"ל מעיר לובלין. (שיתסר לירחא דא מנחם אב דהאי שתא עת"ר לפ"ק לובלין יצ"ו).

קסה. להרה"ג רבי אהרן הכהן זצ"ל ראב"ד ומ"מ דק"ק זעליחוב, בעה"מ ספה"ק כתר שם טוב, עונג שבת, כתר נהורא. (כ"ו סיון לסדר וימלא כבוד ה' בשפ"ע ר"ב ט"ב לפ"ק פה קאלישין יצ"ו).

קסו. עה"ת להרה"ג רבי יצחק אייזיק מארגנשטערן זצ"ל יליד לאשיץ. (ה' לסדר כי ברוך הוא אפר"ת פה קאלישין).

קסז. להר"ר שמואל חיים יעלין זצ"ל מעיר ווענגראב, בעמח"ס אהבה וברכה, ב"ר דוב מסטאק. (אור ועש"ק לסדר וצויתי את ברכתי ברכ"ת כ"ל לפ"ק פה קאלישין).

קסח. להר"ר יצחק גרינבלאט ז"ל מעיר וואשינגטאן. (ב' במדבר ט"ל למב"י תפר"ה לפ"ק פה קאלישין יצ"ו).

קסט. מאת הר' דוד ב"ר אפרים אליעזר אצאפ ע"ה. (א' לסדר עקב תשמעון ושמר וכו' תפר"ח ותציץ קרן ישראל, פה קאלישין).

קע. להר"ר צבי אביגדור אויעס זצ"ל מווארשא. (א' במדבר תרצ"ד פה קאלישין).

קעא. להגאון בעל פרי מגדים זצ"ל (בילגוריא, עת"ר).

קעב. להה"צ ר' ישראל יצחק מבעלזין זצ"ל. (איוואנגראד, עת"ר).

קעג. להר"ר אלעזר אורנשטיין זצ"ל בן הרה"צ רבי אברהם יהושע העשיל ממאגלניצא זצ"ל. (ווארשא, תער"ב).

ירא שמים וצדיק, מ"מ מאחר שדר באמעריקא, ורבינו לא יכל לדעת הרבה אודותיו בשנים שדר שם, כתב: ושמעתי 'שהיה' ירא שמים מרבים.

* * *

¹²³⁴⁵⁶⁷אחיה

נוסף על גדולתו בתורה הי' רבינו ג"כ גדול בעבודה, בדרך החסידות הפולנית. דרכי עבודתו קיבל מרבותיו הגדולים הנ"ל. זמנים מסוימים בשנה ראו אצלו עבודה מופלגת, ובפרט בשבת קודש בעידן רעוא דרעוין, כאשר ערך את השלש סעודות בדביקות גדולה מאד. כן הי' מהיר וזריז במצוות מיוחדות, כגון מצות סוכה אשר טרח בעמל ויגיעה רבה בבניית הסוכה, וגם השתדל מאד להדרה לייפותה ולנאותה.

¹²³⁴⁵⁶⁷אחיה

דרך עבודתו בקודש, עבודת הלב זו תפילה, הי' בשקט ובמשקל, בלי תנועות ובזעקות קולות משונות. ופעם אף הסביר לחתנו ה"ה דודי הרה"ג רבי נחום אונגער שו"ב זצ"ל, כי לה'רחום וחנון' אין מן הצורך לזעוק, כי הוא שומע טוב יותר כשמדברים אליו במתינות ובקול נמוך.

סיפר לי רבינו-מוח"ז, שהוא לא נהג לזמר בכל שבת את הזמר שבת היום לה' וכו', פעם אחת בא אליו בחלום המחבר של הזמר קעד, ואמר לו: שמך כשמי "שמואל", מדוע אינך נזהר לזמר את הפיוט שלי. מעת ההוא הי' נזהר לזמר זמר זה.

¹²³⁴⁵⁶⁷אחיה

מעולם לא הניח אף אחד לישיבע, אפילו על האמת. פעם אחת כשבאו לפניו לדון ולהורות, הוצרך א' הבעלי דינים לישיבע שאינו חייב סך גדול (בימים ההם) של ה' מאות זלאטעס, אבל רבינו זצ"ל אמר: להימנע משבועה יש לו עוד ערך ושוויות של חמש מאות זלאטעס, על כן אהי' שותף עמך, והנני מוכן לשלם חצי' מכיסי, ואתה תשלם רק חצי' השני', ובלבד שלא תישיבע קעה.

קעד. לא נודע מי הי' ר' שמואל מחבר זמר זה. בעל המחבר פי' פרחי שושנים על זמירות מביא: לדעתי הוא ר' שמואל החסיד. ועיין שם הגדולים מערכת א' אות רי"ט, שרבינו שמואל החסיד הי' אבי רבינו ר' יהודה החסיד.

קעה. שמעתי מאת ש"ב ר' בערל זאקון הי"ו מארה"ק.

1234567
מחיר חכמה

רבינו חי' כהן, וכמובן שכל בני עירו כיבדו אותו במצות פדיון הבן.
הוא לא רצה להוציא את הכסף לעניני חול, כי אמר הואיל וכסף זה
זכתה לו התורה ע"כ קודש הוא ואין לו רשות להשתמש בה, ועל כן
קנה בעדם גוילין וכתב בעצמו כמה ספרי תורה לרגלי שמחות הנשואין
של בנותיו קע'. מנהגו חי' לחנך הס"ת שכתב, למחרת החתונה קע', בעוד
שהכלי זמרים היו בעיר.

אנשי עירו קאלושין אמרו עליו, שרבים קיים הכתוב (יהושע א' ח')
"והגית בו יומם ולילה" במלוא המובן, שלא ראו אותו אף רגע אחת
שהי' פנוי ממעשה, או שהי' לומד או כותב את חידושיו או נשא מדברותיו
או יורה יורה ידין ידין. ועליו יכולים לומר כהבחינה דאיתא בזה"ק (ח"א
קכ"ט ע"א) על הפסוק (בראשית כ"ד א') ואברהם זקן בא בימים, שאברהם בא
עם הימים, שכל ימיו היו מלאים מצות ומעשים טובים שלא הניח אף
יום אחד לבטלה, כן אותו לא ראו אף פעם כשהוא יושב ובטל.

ידוע מאמר חז"ל (ע"ז י"ט ע"ב) על הפסוק (תהלים א' ג') ועלהו לא יבול,
שגם שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד, ואכן נתקיים בו
ברבינו גם דבר זה, כי במתק לשונו שח הרבה שיחות ערבות, דגם
בסיפורי צדיקים חי' ידען נפלא עד מאוד, ומסרם לאחרים בחן שפתיו קע'.
בכל יום כשסעד סעודת הצהרים קעט חי' מספר לתלמידיו איזו עובדות

מחיר חכמה

קע'. אמר המו"ל: איתא בשאילת יעב"ץ ח"א סי' קנ"ה שכהן צריך להחזיר דמי הפדיון, אע"פ
דבש"ע יו"ד סי' ש"ה סעיף ח' מבואר שלא יהא הכהן רגיל בכך, הני מילי בכהנים מיוחדים
דידהו, אבל בכהני חזקה כי האידנא כמעט מדינא צריך להחזיר, ולפחות כהן יחוש לעצמו מספק
גזל שמא אינו כהן, והובא בפתחי תשובה ס"ק י"ב. ואולי חי' רבינו חושש מספק גזל שמא אינו
כהן, וגם לא רצה להחזיר דמי הפדיון, כמבואר בש"ע שלא יהא הכהן רגיל בכך, ע"כ עשה
מהן צרכי רבים, כמבואר במסכת ביצה דף כ"ט ע"א ובבבא קמא דף צ"ד ע"ב עיי"ש, והבן. וראה
במסכת בבא בתרא דף מ"ג ע"א שהכל עניים אצל ס"ת והוי צרכי רבים הגדול ביותר.

קעז. בנותיו הכלות היו תופרות המעילים עבור הס"ת.

קעח. ראה בספר אהל אלימלך אות קכ"ד: כי הרה"ג מ' אליעזר צבי ציגעלמאן מפיאסק בע"ס
עזר אליעזר חז"ל, שמעתי מהרה"ג מ' שמואל יעקב קאפיל הכהן אבד"ק איוואנגראד וכו'. –
ובספר דובר שלום אות פ"ג: כי בפרקי שמואל מש"ב הרב הגאון מ' שמואל יעקב קאפיל שי'
אבד"ק מאדזין וכו'. ומסיים שם: עכ"ל הרב הנ"ל בכת"י.

קעט. משא"כ סעודת שחרית וסעודת ערב לא אכל בצוותא, רק ביחידות בחדרו.

הדפסה
שנת 1977

מאבותיו הק', ועל ידם נאחזו התלמידים בסנסני הקדושה ועלו במעלות היראה והאמונה.

* * *

אוצר החכמה

רבינו זצ"ל הי' לוחם בכל עוז נגד זרם החפשיות שהתחיל לחדור בקרב בני ישראל. והא לך העתק מכתב מספר דעת הרבנים קפ (מכתב כ"ט) שכתב נגד חברת הציונים, ובו נוקם נקמת ארה"ק בקנאות דקדושה ובאורייתא דקא מרתחי ביה, וז"ל:

ב"ה יום ב' לסדר וכפר עליי הכהן תרס"א לפ"ק איוואנגראד יע"א.

מכתבו ברגש קודש שלהבת נגד הציונים הגיעני בשעה שאין הלבלי יוצא בקולמסו, ולזאת נתעכב עד כה, ויען לא רציתי לעכב כתבתי בקיצור. והגם כי גם בפה יסדו חברה כזאת, ואין בידי למחות, אולם על הכלל כולו יצא. אדמה כי חפץ הי' יצליח בידו להסיר רבים מיראי הי', מדעות כוזבות. וימחול להשיבני תיכף אם מכתבי הגיע לידו, ואם רבים יתמכו בידו, והשי"ת ירחם עלינו ויאיר אפלינו ויגיה חשכינו.

כעתירת ידידו בלי מכירו הדורש"ת ומצפה לישועת הי'

שמואל יעקב קאפיל הכהן
אבדפ"ק הנ"ל

אוצר החכמה

בעזה"י.

נקרא נקראתי לעזרת הי' בגבורים נגד "הציונים" (וכבר אמרו בירושלמי מגילה (פרק ג' הלכה ז') אמר ר' חנינא בר פפא חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שנקרא ישראל ציון אלא זה (ישעי' נ"א ט"ז) ולאמור לציון עמי אתה, ועי' בקרבן העדה שם שע"י ג' דברים שזכרו בפסוק הלז ואשים דברי בפיך היא תלמוד תורה, ובצל ידי כסיתך היא

קפ. מכתבים מרבני פולין נגד רעיון הציונית, והובא לדפוס ע"י ר' אברהם ברוך שטיינבערג ז"ל מווארשא, שנת תרס"ב לפ"ק.

גמ"ח¹²³⁴⁵⁶⁷, ולנטוע שמים וליסד ארץ היא הקרבנות עיי"ש, ואח"כ יאמר לציון עמי אתה, כי כשיהי' כשרים ומצוינים בתורה ומצות יקראו ציון ויקראו עמי, כי כשהם כשרים קרוים עמי, חלק ה' עמו (דברים ל"ב ט'), כמו שפ"י רש"י פ' בהעלותך (במדבר י"א פסוק א' בפסוק ויהי העם כמתאוננים) והיא מהספרי, כשהם כשרים קרוים עמי, וא"כ מובן שכת הלז שאינם מצוינים בתורה אין לקרוא אותם ציון) אשר יאמרו נתנה עלינו ראש, איש אשר לא גדל על ברכי היהדות, ודרך התורה והמצות מוזר לו, והוא יביאנו אל המנוחה והנחלה, כי יקנה ציון במחיר (נגד הנבואה המפורשת (ישעי' נ"ב ג') חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו), ובזה ימשכו את המון בית ישראל אחריהם, ויקרעו אותם מהיסוד הגדול שבאמונה, היא ביאת המשיח שאנחנו מקוים שיהא ע"י השי"ת בעצמו, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מ"כ ד' ט"ו) שלא עפ"י הטבע, ונראה מיסוד כוונתם כי יתאמצו להביא בקרב בני ישראל דעות חפשיות, להסירם מעט מעט מדרך התורה, להמיר אותם בהשכלת הזמן, וכבר הוציאו גדולי רוסיא המאמר הנכבד "אור לישרים" (אשר כרגע נראה לי) לגלות רוע מחשבותיהם ולהניע את בית ישראל מהסתפח בחברתם, כי היא נגד התורה והאמונה, וכעת ראו גם גדולי רבני מדינתנו פולין...

ולזאת הנני מצטרף בצרופא דרבנן להזהיר לאחב"י ... רק להאמין שרק ע"י השי"ת בעצמו ית"ש יבוא גאולתנו, כמ"ש רש"י (סוכה דף מ"א ע"א) ד"ה לא צריכא דאיבני בלילה, והתוס' (ד"ה אי נמי), שבנין העתיד יבוא בנוי ומשוכלל מהשי"ת בעצמו, ולזאת יוכל להיות ביו"ט וגם בלילה, ע"ש. וגם מה שהעטיפו תרמותם בענין ישוב א"י שיסדו קדמונינו וגאונינו, קורא אני עליהם (דברים ט"ז כ"ב) אשר שנא ה' אלקיך, ופירש"י שהיתה אהובה עכשיו שנואה וכו', כי מה בצע אם נמלא את ארץ ישראל באנשים רקים מתורה ומצות ומגולחי הזקן ומחללי שבת. ראה מה שכתב התשב"ץ בסי' תקס"א, שהחוטא בארץ ישראל ענש יענש יותר מח"ל, ואינו דומה המורד במלכות בפלטין שלו למורד חוץ לפלטין, והיינו אוכלת יושביה (במדבר י"ג ל"ב), וכן נמי (ויקרא י"ח כ"ח) ולא תקיא הארץ אתכם וכו', לפי שהיא מקיאה עוברי עבירה,

והיינו דכתיב (שם כ"ו ל"ב) ושממו עלי אויביכם היושבים עלי וכו', ואותם שהולכין לשם ורוצים לנהוג קלות ראש וכו' קורא אני עליהם (ירמ' ב' ז') ותבואו ותטמאו את ארצי ומי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי, עיי"ש בלשונו הקדוש.

ופוק חזי מה עלתה בקולניות שיסדו עד הנה, רבים יסורו מדרך התורה, וכפי אשר שמעתי מאיש נאמן, רבים מהם אינם נוהרים ממאכלות אסורות, ונשיהם כמעט כולם הולכין פרועי ראש שהיא דאורייתא, כמ"ש חז"ל (כתובות דף ע"ב ע"א) ראשה פרועה דאורייתא היא, ולכן עלינו רק לעשות כמו שמקובלים אנחנו מאבותינו כי השי"ת בעצמו יקבץ נפוצותינו ולא ח"ו ע"י בוי"ד ע"י תחבולות אנושיות, והוא יסיר לב האבן מקרבנו, כאשר חתם מלאכי הנביא (סוף קפיטל ג') הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וכו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ונראה הפירוש כי האבות יאמינו כמו שמקובלים אנחנו שהשי"ת בעצמו יושיע אותנו, ואולם הבנים אשר רתיחת הילדות בקרבם ותשוקה בקרבם לחדשות וחפצם להושיע א"ע ע"י פעולה, אולם ביום בוא אלי הנביא יתן מקודם מה שבלב אבות "על בנים", שיאמינו באמונה שלימה בכל דברי התורה ובישועת ה', ומה שבלב בנים שיש בקרבם תשוקה לחדשות, יתן בלב האבות תשוקה לחדש ולהוסיף אומץ בתורה ומצות, וע"י זה יבוא באמת ישועת ה' בעצמו וישלח לנו משיח לקבץ פזורנו אל ההר חמד אלקים.

כעתירת המצפה לישועה קרובה,

שמואל יעקב קאפיל הכהן
אבדפ"ק הנ"ל

עם כל זה בערה בו ברבינו זצ"ל חיבת ארה"ק, וגם הראה חביבותו על דברים שבאו מארה"ק. נודע לנו שפעם בא אחד מאנשי שלומו בעיר קאלושין מארה"ק, והביא עמו משם טאביק, ורבינו שלח את המשב"ק שלו להביא לו מעט "ארץ ישראל טאביק" להריח בו, להשיב את נפשו מריח ארצנו הקדושה.

גם בעצמו השתוקק לבוא שם אל המנוחה ואל הנחלה, ולעבוד את השי"ת בלי מונע. והנה כאן העתק מכתב שכתב לרבו הרה"ק מראדזמין זצ"ל, וז"ל:

בעזיית קאלושין בחודש אדר תרפ"ט

בחודש אדר, ירבה הוד והדר, בקודש נאדר, הוא כ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש מופת הדור, עומד בפרץ וגודר גדר, כק"ש מוה"ר אהרן מנחם מענדל שליט"א אדמו"ר מראדזמין שליט"א וכעת בירשת"ו.

אחד"ש הד"ק וכל הנלוים אלי באה"ק ובחז"ל, טרם כל יסלח לי על אשר עמדתי מרחוק מבלי לכתוב לו את כל, כי החורף החזק מונע אותי מכל, כי כמעט הייתי כלוא בבית ולא הייתי בקו הבריאה ר"ל, עתה כאשר בא ריווח לעולם אמרתי אדברה וירווח לי, ואזכירה נא לפני אדמו"ר שליט"א שהשי"ת יחזקוני לעבודתו ית"ש לעת זקנתי ואוכל לעבוד עבודתו ית"ש מבלי מונע. ובאם אמצא חן בעיניו יודיעני מתי יבוא בחזרה לחז"ל, או אולי אפשר דעתו להשתקע שמה בא"י. ואנכי הנני משתוקק להסתופף ג"כ בארצות החיים, אך אין לי עצה, והשי"ת ישלים תשוקתי לעבדו עבודה תמה בא"י.

ובזה אצא בקידה ובברכת כהן העומד ומצפה לשרת, המברך בשמחת פורים ובכשרות הפסח בברכת בני אהרן.

שמואל יעקב קאפיל הכהן בן גיטא
להושע ברוחניות וגשמיות

נאסף אל עמיו

בשנת תרצ"ג לפ"ק (ביום ששי יאנואר 30, '33) עלה הרשע היטלער ימש"ו על כסא נשיאות גרמניא, וכששמע את זה רבינו הי' בביהמ"ד, והתחיל לבכות בדמעות שליש מאין הפוגות. שאלו אותו תלמידיו ואנשי ביתו מה זה ועל מה זה שבוכה כל כך, ענה להם באנחות עמוקות: